

Előzetes a nyári Magiszterhez

Napjaink tankönyveiben divatossá vált kulcsszavakkal, kulcsfogalmakkal vezetjük be olvasóinkat nyári számunk írásai közé: környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiája, erdei iskola, vers, kreativitás, képzőművészet, nyelvi világmodell.

A környezeti nevelés, a fenntarthatóság pedagógiája nagyon fiatal, alig egy évtizedre visszatekintő pedagógiai ágnek tekinthető, mégis e rövid idő alatt szinte a legfontosabb nevelési, oktatási feladattá nőtte ki magát a Föld szinte valamennyi fejlett országában. „Alapvető célkitűzése már a kezdetektől fogva a helyes környezetszemlélet alakítására, a környezettisztelő szokásrendek, a környezetorientált (környezetetikai normák alapján, illetve széles körű ökológiai kultúra által meghatározottan lejátszódó) és kulturált életstílus formálására vonatkozott.” – olvashatjuk Fodor tanár úr most megjelent neveléstudományi könyvében (*Neveléstudomány. 2007*, Ábel Kiadó). – „A fejlett közoktatással rendelkező európai országokban jelen van az intézményes oktatás valamennyi formájában, [...] átfogja az iskolában oktatott tantárgyak összességét és a tanórán vagy iskolán kívüli tevékenységek egész rendszerét, megjelenik mind a különböző tanítási órákon, mind a szakköri tevékenységekben [...], mind pedig a tábori életben, kirándulásokon, látogatásokon vagy a szabadidős aktivitásokban is).” Nanszáké Cserfalvi Ilona, a Debreceni Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola tanára a magyarországi Hajdú-Bihar megyei, illetve nagyváradi iskolákban végzett felmérés eredményeit összegzi, egy olyan kutatását, „ami nemcsak tanulságos összehasonlításokra adott lehetőséget, hanem a hosszú távú együttműködés erősítését is szolgálta.”

A magyarországi és romániai oktatási rendszerben számos különbség mutatkozik a környezeti nevelés módszereiben, eszközeiben. Ezek között található az erdei iskola is, mely ma mást jelent, mint a múlt század első évtizedeiben. Erről Bende-Tóth Tibor ír az *Erdei iskolák a múltban és ma* című írásában. Írásából főként a korabeli erdei iskolák létesítésének indokait ismerhetjük meg, a szerző nem tér ki a magyarországi erdei iskolák funkcióira, működésének mikéntjére, ezért – a fogalom teljesebbé tétele érdekében – a cikk után röviden vázoljuk e működő magyar oktatásforma lényegét. Hogy mennyire színes, szinte minden tantárgyra kiterjedő lehet egy ilyen iskola terve, arra jó példa a Lehoczky János által leírt, *Átölelt a pataktünder* c. projekt (*Az erdei iskola hasznos könyve. 2002*, Nemzeti Tankönyvkiadó): az erdei iskola tanulóinak egy csoportjának az volt a feladata, hogy neszeket, zajokat, zörejeket gyűjtsön egy patak partján. A tapasztaltak alapján nesztérképet készítettek, a neszeket

kitalált fogalmakkal jelölték, végül a zörejek hangulatát neszversekkel kellett visszaadniuk. Egy tízéves kisfiú írta az itt idézett neszverset:

Hallale alla, irrele csett.
Csobban a csolla, csáride tett.
Ottyere kottyán, lottyidetá,
Árika zerren, bálada bá.
Szelle a szászó, dallal a sé,
Karrogi kóri, pattan a gé.
Dáride mondó, dújnan alul.
Ammaniláló zsúrra balul.

A vers alapján joggal feltételezhetjük, hogy szerzője egész élete folyamán fogékony lesz a vízfolyások világára, viselkedése *környezettudatos*sá válik.

A vers *Portré* rovatunkban is jelen van, ezúttal azonban a szerző nem kisdíák, hanem tanár, a magyar nyelv és irodalom tanára, aki saját gyermekversei által is neveli tanítványait. Cseh Katalin gondolatai és a lapban közölt gyermekvers-csokor talán nem a legtipikusabb pedagógusportré, ám mindenképpen nagyon figyelemreméltó, hisz az *ars poetica* gyanánt megfogalmazott gondolatok és a versek többet elárulnak a szerzőről, mint egy megszokott méltatás.

A kreativitás pontosan úgy megtanulható, mint a kenyérvágás – olvassuk Dr. Hegedűs Gábor írásában, mely az óvodáskorú gyermekek kreativitására, innovációra neveléséről szól. A fentebb idézethez hasonló gondolatot fogalmaz meg Fodor László *A kreatív személyiség* c. cikkében:

„Ha régebben a kreativitást – mint előzetesen meglévő elemek alapján valamilyen újnak a megalkotási képességét – szinte kizárólag a kivételes képességű, a tehetséges, sokszor csak a zsenialitással megáldott, a művészetekben maradandó teljesítményekről tanúbizonyságot tevő [...] személyekre vonatkoztatták, addig a mai általános álláspont szerint mindenki lehet kreatív, illetve gyakorlatilag minden ember rendelkezhet az alkotóképesség valamilyen területre vonatkozó bizonyos szintjével.”

Alkotásra, művészi munkára tehát nevelni lehet, és kell is, ahogyan teszik ezt az erdélyi magyar művészpédagógusok. Kolozsvári tárlatukat, melyet Kodály Zoltán születésének 125. és Dsida Jenő születésének 100. évfordulója, illetve a Szenczi Molnár Albert által lefordított *Zsoltárok könyve* megjelenésének 400. évfordulója alkalmából rendeztek, Németh Júlia művészettörténész méltatja *A zene és költészet* című írásában. A kiállítás sikerének titka a cikk szerzője szerint a harmónia. „Kifejezési formától, stílustól függetlenül az egyedi műalkotások eredményességének is ez a záloga. De, hogy a harmónia egy csoportos kiállítást jellemezzen, az már a szerencsés véletlentől is függ. A kiállított

alkotások kifejezési formától, stílustól, műfajtól függetlenül harmonizálnak egymással, akár azt is mondhatnám: majdhogynem egységes egészet alkotnak.” Ezt a „harmonizáló egészet” nem sikerül lapunkban teljességgel bemutatni, ám hogy olvasóinknak ne kelljen lemondania a képek által nyújtott esztétikai élményről, válogatást adunk közre erdélyi művészpédagógusok munkáiból.

A művészetet tanító tanár munkáját azonban elsősorban nem saját képei, hanem a tanítványok alkotásai jellemzik. Székely Géza, a kolozsvári Apáczai Csere János Líceum tanáraként elmondhatja magáról, hogy diákjainak munkáit már határon túl is ismerik és értékelik. *A képzőművészeti tehetségápolás útvesztői* című írásából azonban inkább a tanár aggodalma, a művészeti nevelés nehézségei olvashatók ki, mintsem az eredmények fölötti öröm, büszkeség.

Főiskoláink múltjával, történetével két írás is foglalkozik: Murádin Jenő az erdélyi művészeti oktatás háború utáni újraindításáról, a Magyar Művészeti Intézet létrehozásáról ír, Barabási Tünde pedig Szabó K. Attilának az erdélyi tanító- és óvóképzés történetéről szóló új könyvét mutatja be.

Ugyancsak Barabási Tünde a szerzője a hazai és magyarországi főiskolai tanítóképzést összehasonlító, *Elméletigényesség, gyakorlatorientáció vagy integráció?* című tanulmánynak. „A két képzési rendszer közötti talán leglényegesebb különbségeket a gyakorlati felkészítés modelljében találtuk. Az eltérések nem csupán a praktikumra fordított időkeretben voltak tapasztalhatók, hanem a gyakorlati képzés szervezésében, formáiban és az irányításban egyaránt.” – írja a szerző, aki szerint: „Az integrációhoz a gyakorlatorientáción át vezet az út.” *Gyakorlat teszi a mestert* – mondták a régiek.

Anyanyelv rovatunkban Fazakas Emese többek között a nyelvművelés szükséges voltáról, a nyelv változásáról és az igekötők használatában tapasztalható változásokról ír, minket pedig Lőrincze Lajos tanár úr tanácsának megfogadására biztat: „...a beszéddel és írással szemben való igényességre nevelés”-re. Olvassák figyelmesen e sorokat, és írjanak mielőbb lapunknak munkájukról, módszereikről, osszák meg gondolataikat a reményeink szerint egyre igényesebben tanító-nevelő kollégáikkal. A szabadságra indulóknak kelles vakációt, a Bolyai Nyári Akadémia résztvevőinek pedig élményekben gazdag együttműködést kíván

Székely Győző
főszerkesztő